

УДК 811.111'42Винниченко

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.2\(30\).320407](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.2(30).320407)

Оксана ТАРАСЕНКО

Військова академія (м. Одеса)

викладачка кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

tarasenkooksana2018@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0005-6428-924X>

ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНОГО КОНТРАСТУ В ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

***Анотація.** Дослідження скеровано на виявлення мовних особливостей художнього мовлення Володимира Винниченка та контрасту як категорії художнього тексту та визначальної риси його ідіостилю. Схарактеризовано специфіку контрасту як визначальної риси творів Володимира Винниченка та обґрунтовано його категорійний статус у текстотворенні. Проаналізовано вживання синонімів та антонімів як репрезентантів категорії контрасту та експресивності. Простежено особливості стилістичного навантаження антонімів у художньому мовленні Володимира Винниченка. Об'єктом дослідження є ідіостиль прозових творів Володимира Винниченка, предметом – антоніми і синоніми як мовні засоби репрезентації контрасту в ідіостилі Володимира Винниченка. Доведено, що в у мовотворчості Володимира Винниченка використано антонімічний контраст, що різниться за семантикою та структурою. Зв'язок антонімів та синонімів у тексті надає витонченості та найвищій міри експресії, оскільки експресивно контрастивні елементи можуть перебувати на віддалі, виступати поруч, а також творити одну лексичну цілісність. За допомогою антонімічних та синонімічних контрастів може створюватися експресія різного роду: експресія іронії, експресія сарказму тощо, що все залежить від стилістичної настанови, з якою контраст вживається та від добору контрастивних одиниць та від їх стильової і стилістичної маркованості.*

***Ключові слова:** категорія контрасту, художнє мовлення, художній текст, ідіостиль, синонім, антонім, Володимир Винниченко.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Ідіостиль Володимира Винниченка, що віддзеркалює авторську картину світу та особливості художнього осмислення дійсності потребує ґрунтовного вивчення в лінгвістичному аспекті, оскільки демонструє специфіку модерного оприявлення реальності. У наукових розвідках українських літературознавців Т. Гундорової, В. Панченка, Г. Сиваченко, Н. Алексеєнко, А. Горбань та ін. схарактеризовано аксіологічні, культурні та естетичні параметри творчості митця. Засадничим чинником більшої частини праць є утвердження внутрішньої амбівалентності художньої системи письменника: «Митець уводить у центр історії парадоксального героя, варіює суб'єктами оповіді у формативанні авторської викладової стратегії, вдається

до роз'яснювально-пояснювальної нарації, передбачає читача-дослідника, використовує міфологічні і фольклорні образів, переосмислення яких оформило своєрідний генетичний код модерної української культури» [11, с. 17]. Така внутрішня суперечність, антитетичність, контрастність не могли не позначитися на мовних особливостях ідіостилю В. Винниченка. Серед мовних засобів вираження контрастності особливе місце належить антонімам та іншим лексемам парадигмального рівня, що слугують експресивізації художнього тексту.

Мета дослідження – визначити лінгвальні особливості художнього мовлення Володимира Винниченка як вияву контрастності його ідіостилю. Мета зумовила розв'язання таких **завдань**: схарактеризувати специфіку контрасту як визначальної риси ідіостилю Володимира Винниченка; проаналізувати вживання синонімів та антонімів як репрезентантів контрасту та експресії; простежити особливості стилістичного навантаження антонімів у художньому мовленні Володимира Винниченка.

Об'єктом дослідження є ідіостиль прозових творів Володимира Винниченка, **предметом** – антоніми і синоніми як мовні засоби репрезентації контрасту в ідіостилі Володимира Винниченка.

Ступінь дослідження проблеми в лінгвістиці. У мовознавчих студіях ідіостиль Володимира Винниченка проаналізовано передусім на лексико-стилістичному рівні [3]. Так, Л. Коткова наголошує: «В. Винниченко мав свою, індивідуальну мовну картину світу, прагнув утілити кращі якості національної мови, добираючи різнорівневі мовні засоби, суголосні з ідейно-тематичним змістом художнього твору, максимально повно виявляючи свої творчі можливості, уподобання і смаки, репрезентуючи багатство образних засобів і точність у вираженні думок» [8, с. 15]. У працях дослідниці схарактеризовано концептуальну систему творів В. Винниченка та виявлено особливості функціонування стилістичних одиниць у його творах. Утім, контраст як характерна риса художнього мовлення Володимира Винниченка не був комплексно розглянутий у лінгвістичних працях, хоч у мовознавчих студіях дослідження контрасту посідає одне з помітних місць (Н. Бойко [2]), а «лексичний рівень мовної палітри творів Володимира Винниченка характеризується вживанням синонімічних рядів і пар, антонімів, антитез, оксиморону» [7, с. 55].

Викладення основного дослідження. Стилійстичне контрастування становить одну з визначальних рис мовотворчості Володимира Винниченка. Б. Плющ зазначає, що «неможливо не помітити домінантної риси ідіостилю письменника (...) – багатство контрастів, різкість опозицій» [9, с. 65]. У лінгвостилістиці мовний контраст потрактовують як особливу категорію: на думку Н. Громової, «мовний контраст – це лінгвостилістична категорія, зумовлена суб'єктивними мовотворчими зусиллями мовця в його пошуках експресивних засобів вислову. І в цих пошуках для суб'єкта є дуже важливими виражально-ображальні можливості та стилістична вагомість мовного контрасту» [6, с. 357]. На категорійний статус контрасту вказує і Н. Гриня: «контраст постулюється як

семантикофункціональна основа художнього тексту, як основний принцип виражальності твору» [5, с. 87].

Експресія контрасту в художньому мовленні виявляється як у протиставленні (антонімії), так і подібності. В. Чабаненко зазначав: «Контрастувати як семантично співвідносні одиниці, здатні не лише антоніми, а й синоніми. Синонімічні контрасти також використовуються з різною лінгвостилістичною метою» [10, с. 31]. Це характерно і для ідіостилю В. Винниченка: «Лексичними засобами експресії у прозовому мовленні Володимира Винниченка є синонімія та антонімія, поєднання різностильових елементів. Їх контрастне зіткнення посилює емоційність сприйняття» [7, с. 54]. З огляду на це синонімічний контраст виявляється при зіставленні двох однопланових синонімів, напр.: ...*в той глибокий, чаруючий погляд* [4, с. 7]; *Розібрати не можна було, що він сам кричав, але чути, щось веселе й завзяте* [4, с. 248]; ...*Хотілось упасти на лід, притулитись до нього всім тілом і кричати, кликати на поміч...* [4, с. 250]; *Земський начальник Михайло Денисович, вигодований, опецькуватий чоловіча* [4, с. 53]. Таке вживання синонімів має на меті звернути особливу увагу на певну думку, урізноманітнити семантичну палітру вислову, вточнити щось і повніше охарактеризувати предмет, явище, ознаку чи дію. Значеннєва кореляція при цьому ледь помітна і з стилістичного погляду майже не суттєва. Інша ж річ, коли подібні синонімічні контрасти попарно ущільнюються, напр.: *І в тихому сьому питанні, наче в розбитому голосі, було стільки теплої ласки, скільки благання й жалю винуватого, що у Мотрі наче мороз пройшов по тілу* [4, с. 15]; «Тільки... не кидай... мене...» – *заговорив розумно і з таким запалом невимовної любові, з такою силою чуття, що Мотря зараз же стихла, підняла голову й очима, на яких блищали ще сльози, радісно, з любов'ю дивилась на його* [4, с. 16]. У таких випадках синонімічний контраст, безперечно, підсилює стилістичну виразність мовлення.

Контрастують синоніми й при їх нанизуванні, коли є можливість зіставляти різні значеннєві відтінки слів. Від такого зіставлення певною мірою залежить експресивність ампліфікаційних та градаційних синонімічних рядів: *Схилився Ілько на тин і завмер, – ні думок, ні бажань, навіть дихання не почував він у собі; тільки чув, як сонце гріло, пекло в спину, як розливало якісь лінощі по тілі і байдужість до всього* [4, с. 6]; ...*розмовляючи тихо та мирно. Навкруги, звичайно, коні, люди; товпляться, штовхаються, пролазять між кіньми, перегукуються, регочуть* [4, с. 20]. «...*а вітер гасав над полум'ям, зривав з його голови, штурляв ними в сусідні хати, розкидав і лютував, свавільно й безпорадно* [4, с. 187]. На думку Н. Громової, «вживання синонімічних контрастів допомагає повніше, конкретніше зобразити чи описати предмет, явище або дію, яскраво відтворити зорову чи слухову картину дійсності» [6, с. 358].

Спостерігаємо й інші види синонімічного контрасту. Яскравим прикладом буде синонімічний контраст, який побудований на основі повторень однокореневих слів – синонімів, одне з яких підсилюється часткою **так** (протистав-

ляються) один одному однокореневі структурно модифіковані компоненти), напр.: *Василь виходив далеко-далеко у поле, так далеко, що тільки ледве видно було різнокольорові вогні станції та сіре сяєво над городом* [4, с. 193]. Не можна не звернути увагу на різновид синонімічного контрасту – контраст за граматико-словотворчою структурою: *Сумно. А ще сумніше в темний, довгий, холодний вечір* [4, с. 38]; *Потемнілі, потемнілі, густо-сині очі мовчки, неodrивно, неodrивніше, ніж досі, одверто зупинилися в очах доктора* [4, с. 461]. Своєрідної, неповторної експресії вислову надає конструкція, де цілий ряд синонімів контрастує з синонімічним рядом з іншою словотвірною структурою: *Чи логіка самих слів, таких простих, ясних і правдивих, чи логіка очей і посмішки, ще простіших, ясніших і правдивіших, зробили своє вражіння, тільки навіть кирпатий трошки дурнуватого роззявив рота й серйозно слухав Наяду* [4, с. 480]; *Раз на подвір'я прийшов наймач з батіжком, з хитримими очима і з цигаркою і він жмурило його, від чого лише йому було ще хитріше* [4, с. 93].

Проте найчастіше вживаним в ідіостилю Володимира Винниченка є антонімічний контраст, тобто контраст семантико-корелятивних або супротивних одиниць. Так, на думку В. Чабаненка: «Вживання семантично контрастних лексем сприяє яскравішому вираженню думки й завжди супроводжується певними емоційно-експресивними барвами мовлення» [10, с. 24]. Антонімія є ще недостатньо розкритою сферою визначення майстерності письменників, особливостей їх творчого «я», своєрідності світобачення та втілення антонімічної палітри у їх творчості. У творах В. Винниченка «контрастну характеристику образів у досліджуваних текстах створюють антоніми, які повніше розкривають складність та суперечність зображуваних явищ, формують відповідну інтонацію» [7, с. 54].

Помірною експресивністю відзначаються контрасти, побудовані на зіставленні антонімів, що поєднуються у корелятивну пару сурядним (сполучниковим і безсполучниковим) зв'язком і оформлюються як два поряд виступаючі однорідні члени речення, напр.: *Верходуб обережно і дбайливо ніс через життя келих своєї мудрості, зібраної по краплі з гірких і солодких квітів буття* [4, с. 427]; *Будучи філософом, він спокійно ставився до боргів своїх партнерів у картах, уважаючи, що всяка гра, – чи в карти, чи в свій спокій чи навіть у життя, – сама в собі вже має **виграш чи програш**, залежно від ступня вияву своєї сили волі* [4, с. 427]; *Дядько Софрон і Василь лежали вже другий тиждень на сьому невеличкому подвір'ї за станцією, **день і ніч** сплячи під кучерявими берестками* [4, с. 91]; *Де не станеш, здається, круг тебе **і згори, і знизу** пала якась велетенська піч...* [4, с. 35]. З наведених вище прикладів видно, що антоніми, які відповідно виступають однорідними членами речення, поєднуються за допомогою сполучників сурядності: **і, чи, й**. Далі подаємо приклади речень, де антоніми поєднані за допомогою безсполучникового зв'язку: *Машина реве, дзижчить і **згори донизу** туманом порошу й полови* [4, с. 43]; *Сам був «парнишка» **дебелий, «гвардійонець»**, як казали його односельчани, і на всіх*

через те дивився згори вниз [4, с. 204]; *Я дивлюся на небо вправо, вліво...* [4, с. 179]. Дослідники відзначають, що «антонімічні контрасти бувають різної семантичної і структурної складності, так само, як різної складності бувають відношення між явищами матеріальної дійсності» [6, с. 359].

Часто натрапляємо в текстах на такі конструкції, коли члени корелятивної пари текстуально віддалені, тоді семантико-стилістична напруга між ними дещо збільшується, напр.: *Так наче Гриць або Стьопка там угорі і тягне за нитку, балується там і дирчить униз...* [4, с. 238]; *І той кордон я мусив неодмінно у той же день перейти, не ждучи навіть ночі* [4, с. 204]; *Навіть угорі на товстелезних бантинах прилипли люди й щось кричали звідти, коли кричали внизу* [4, с. 154]. Антонімічний контраст з повторюваними сполучниками – *то, то; або, або; чи, чи* – має значення посилення, яке підкреслює взаємовиключний початок: *Змій кокетує й хитає головою то в той бік, то в другий, наче комусь шепче щось на вухо то з одного боку, то з другого...* [4, 238].

Експресія вислову значно зростає, коли зіставлявані елементи антонімічної пари:

а) підсилюються атрибутами, що, в свою чергу є антонімічними: *Голова говорила про те, що круг вокзалу стоять солдати і козаки, що сили нерівні, що жертв буде багато, а здобутку мало* [4, с. 204]; *...Лько на се не вважає: уночі грабує: палить, а вдень або спить, або гуляє* [4, с. 6];

б) підтримується повтором: *І сердися на його – йому жалько. І цілуєш, теж жалько* [4, с. 100]; *Тепер он ноги порепались, а там і душа репне... Ого! Репне, то вже так...* [4, 94];

в) підсилюються порівнянням (в нашому випадку речення посилене контекстуальними синонімами, що протиставляється антоніму, який підсилений порівнянням): *Гвалт, бризки, верещання, нічого не розбереш... А на березі тихо стало, як у церкві, коли дари приносять* [4, с. 166];

г) входять до градаційного ряду: *Що може злякати людину, яка завтра, сьогодні, через годину, через хвилину може загубити найцінніше – життя* [4, с. 429]; *... Слухала, як воно розливалось в руки, ноги, в голову і хотілося від того говорити, сміятись, плакати* [4, с. 96];

Стилістична виразність вислову зростає також тоді, коли корелятивні пари нагнітаються: – *І тутешня, і приїжджа. Але все не турбуйтеся: усе добуду й через годину буду на місці і в повному параді* [4, с. 441]; *Здавалось, то саме життя плело на них. Убране в сміх і сльози, в радість і страждання, з по-смішкою ненависті й любові, воно гордо лежало на сих розкішних хвилях і таємниче, пильно дивилось в душу Василеві своїм дужими очима. І душа його, як раб, завмерла й не сміла рухатись. І повна того самого сміху й сліз, страждання й радості, ненависті й любові, вона росла, давила груди, розпинала череп і билася риданням в горлі...* [4, с. 101].

Цікавими є випадки, коли контрастивні елементи зіставляються не поодиноці, а комплексно: *І вся ця довга низка людей в грубій, убогій одежі з клунка-*

ми на плечах, людей з поширеними очима, з грубими обличчями й голосами справляла таке враження тут, як справляє в убогій вулиці села кавалькада **розкішно вбраних людей з м'якими руками, ніжними, випещеними обличчями й делікатними голосами**. І тепер сініжні, випещені люди озирались на **сих грубих людей**, сторонились їх і довго дивились їм услід, як дивляться на рідку та дивну процесію [4, с.101]; *Надходить поважний дядько в новій свиті, в картузі, з маленькими очима під густими бровами, з тонкими губами і невеличким рябинням по худому лицю; підступає він до купи, що стоїть, поспиравшись на коней і розмовляючи тихо та мирно. Навкруги, звичайно, коні, люди; всі товпляться, штовхаються, пролазять, між кіньми, перегукуються, регочуть* [4, с. 20].

г) підтримуються синонімією: *Тільки ж змішається де жид або циган, там спокій сей змінюється на крик, на гвалт, сварку, іноді й бійку* [4, с.22];

д) посилює виразність сказаного за рахунок багаторазового повторення однієї антонімічної пари: *Спірка піднімає із землі камінь і кричить: – Ану, підійди! Ану! Але Федько навіть рук не виймає з кишені і таки підходить: –Давай сюди змія! Та він уже виймає руки з кишені, бо Спірка затуляє собою Стьопку й піднімає руку з каменем... [4, 238]; – А давай об заклад, що перейду на той бік! – вмить звернувся Федько до Толі. – Ба не перейдеш! – Ну, давай! Об що йдеш! Як перейду, даси мені свій ножик, що з костяною ручкою. А як не перейду, я тобі дам свого чижика. Хочеш? [4, с. 247].* Такі діалоги, які містять повторювані антонімічні пари, відрізняє яскрава контрастність, найвищий лаконізм.

е) симетричне розташування декількох антонімічних пар у діалозі:

– *За те, що водишся з благородними дітьми. Я тобі паршивцю, скільки раз кавав: не смій з панамі водитися. Не кумпанія вони тобі.*

– *Та я з ними не водюсь, він сам лізе* [4, с. 241].

– *А як упадеш у воду?*

– *Не боїсь, не впаду. Давай!*

– *Лучче не треба. Тільки... Ти не вмієш.*

– *Ова! Ти один вмієш! Ну давай палицю* [4, с. 250].

Як показують приклади, експресія, породжувана логічно й семантично різноплановими зіткненнями, завжди підсилюється ампліфікацією або градацією контрастивних елементів, що граматично оформлюються у вигляді однорідних членів речення. До того ж, вона може підсилюватися також супровідною антонімізацією. Н. Громова зазначає: «Контрастування антонімів буває різної семантичної й структурної складності, це дозволяє виявляти експресивність у різній мірі. Але в будь-якому випадку використання антонімічних мовних одиниць породжує експресивність потужної сили» [6, с. 360].

Стилістичний контраст у художньому мовленні В. Винниченка ґрунтується на антонімічному протиставленні різних структурних моделей:

а) одиночний член – словосполучення, напр.: *Я ж і тепер скажу: не бить буду, а уб'ю, як побіжиш жінкою!* [4, с. 17]; *Із свинопасами тобі гратись, а не з благородними дітьми...* [4, с. 241]; *Або думаєш собі, чого ми такі бідні та нещасні. Другі ж люди он там, на станції, живуть у розкошах...* [4, с. 100]. Наведімо типові приклади: *лаяти – почувати побожність* [4, с. 173]; *місто – велике село* [4, с. 6]; *порожнеча – цілі скарби* [4, с. 15]; *хлоп – панові економові* [4, с. 41];

б) позиційна побудова представлена як протиставлення, що відтворено на рівні словосполучень у ролі головної пари: *І через те, що тут не було тих звуків, вулиця була не так осяяна, і звощики не бігали з веселим гуркотом, а стояли понурившись, немов журилися* [4, с. 103]; *Словом, стало зовсім не гірше, а далеко краще* [4, с. 192]; *Кость раптом перестав дрижати і лежав недвижно* [4, с. 224]. У синтаксичних конструкціях такого плану спостерігається у таких висловах яскраво представлена контрастність: *одного пана – цілого села* [4, с. 65]; *чужа мені дівчина – рідна ж дочка* [4, с. 25]; *щасливим поглядом – злими очима* [4, с. 100].

Варто відзначити використання автором у тексті поряд власне антонімів та контекстуальних антонімів. Саме такі конструкції надають реченням найвищого ступеня прояву експресії, напр.: *В цій пісні оповідалось, що в Захарчука легка совість і важка кишеня* [4, с. 181]; *...Хіба що ззаду чим ударять та намороки заб'ють. Ну, тоді їхня взяла. А як спереду, то хтось з нас живий не буде* [4, с. 174]. За спостереженням, принцип «і те, і не те» є властивим В. Винниченкові: *– Ну, то щоб не по-вашому і не по-моєму* [4, с. 21]; *...як видно було, не розумів ні того, ні другого, але самий процес суперечки, очевидно, йому страшенно подобався* [4, с. 41]; *Справа стояла на місці – ні туди, ні сюди* [4, с. 193]. Зважаючи на це, антонімічний контраст – важливий експресивний засіб у структурі художнього тексту, який дозволяє майстру слова реалізувати задачі автора, які пов'язані із розкриттям діалектики душі героїв, уточнити висловлену думку, сприяти емоційно-експресивній виразності твору.

Висновки і перспективи дослідження. У створенні контрасту, експресії вислову займають місце синоніми та антоніми. Переважно у мовотворчості Володимира Винниченка використано антонімічний контраст, що різниться за семантикою та структурою. Зв'язок антонімів та синонімів у тексті надає витонченості та найвищої міри експресії, оскільки експресивно контрастивні елементи можуть перебувати на віддалі, виступати поруч, а також творити одну лексичну цілісність. За допомогою антонімічних та синонімічних контрастів може створюватися експресія різного роду: експресія іронії, експресія сарказму тощо, що все залежить від стилістичної настанови, з якою контраст вживається та від добору контрастивних одиниць та від їх стильової і стилістичної маркованості. Спадщина В. Винниченка «zasлужує на подальшу поглиблену увагу не тільки в напрямку відновлення незаслужено забутих сторінок нашої літератури, але й у плані аналізу особливостей мови тієї доби, вивчення специ-

фіки засобів, використаних автором для створення мовного світу своїх персонажів [1, с. 5]. У результаті дослідження доведено, що антонімічний контраст важливий експресивний засіб у структурі художнього тексту, який дозволяє майстру слова реалізувати задачі автора, які пов'язані із розкриттям діалектики душі героїв, уточнити висловлену думку, сприяти емоційно-експресивній виразності твору. Перспективи дослідження полягають у комплексному аналізі стилістичних засобів ідіостилю Володимира Винниченка.

Література

1. Білоус, В. Б. (2007). *Мова драматичних творів Володимира Винниченка у лінгвокультурному аспекті*: дис. на здобуття наук. ступеня. к. філол. н. Кіровоград.
2. Бобух, Н. М. (2007). *Антоніми в українській поетичній мові*: монографія. Полтава.
3. Бойко, Н. І., Коткова Л. І. (2017). *Експресивний потенціал ідіолекту Володимира Винниченка: лексичні та фразеологічні складники*. Ніжин.
4. Винниченко, В. К. (2000). *Твори в двох томах*. Т. 1. Київ.
5. Гриня, Н. (2012). Контраст як семантико-функціональна категорія тексту (на матеріалі лексикографічних джерел та лінгвістичних учень). *Вісник Львівського університету імені Івана Франка*. Серія іноземні мови. Вип. 19. С. 86–93.
6. Громова, Н. (2011). Мовні контрасти як засоби експресивності у творах О. Забужко та Ю. Андруховича. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 16. С. 357–360.
7. Ігнат'єва, С. Є., Цюп'як, І. К. (2023). Лексичні засоби експресивізації у художніх текстах Володимира Винниченка. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. № 60. Том 1. С. 53–56.
8. Коткова, Л. І. (2017). *Ідіолект Володимира Винниченка: лексико-фразеологічні та стилістичні складники*: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня. к. філол. н. Київ.
9. Плющ, Б. О. (2012). Особливості відтворення в англійських перекладах контрастності як провідної риси ідіостилю В. Винниченка. *Філологічні трактати*. Том. 4. № 2. С. 65–70.
10. Чабаненко, В. А. (2002). *Стилістика експресивних засобів української мови*. Запоріжжя.
11. Чумаченко, О. Ю. (2009). *Проза Володимира Винниченка: Авторські інтенції та нарративні стратегії*: автореферат дис. канд. наук. Кривий Ріг.

References

1. Bilous, V. B. (2007). *Mova dramatychnykh tvoriv Volodymyra Vynnychenka u lingvokulturnomu aspekti* [The language of dramatic works by Volodymyr Vynnychenko in the linguistic and cultural aspect]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia. k. filol. n. Kirovohrad. [In Ukrainian]
2. Bobukh, N. M. (2007). *Antonimy v ukrainskii poetychnii movi: monohrafiia* [Antonyms in the Ukrainian poetic language: monograph]. Poltava. [In Ukrainian]
3. Boiko, N. I., Kotkova L. I. (2017). *Ekspresyivnyi potentsial idiolektu Volodymyra Vynnychenka: leksychni ta frazeolohichni skladnyky* [The expressive potential of Volodymyr Vynnychenko's idiolect: lexical and phraseological component]. Nizhyn. [In Ukrainian]
4. Vynnychenko, V. K. (2000). *Tvory v dvokh tomakh*. [Works in two volumes] T. 1. Kyiv. [In Ukrainian]
5. Hrynia, N. (2012). Kontrast yak semantyko-funktsionalna katehoriia tekstu (na materialy leksykohrafichnykh dzherel ta lnhvistychnykh uchen) [Contrast as a semantic-functional category of the text (based on lexicographic sources and linguistic teachings)]. *Visnyk Lvivskoho universytetu imeni Ivana Franka. Seria inozemni movy*. №. 19. S. 86–93. [In Ukrainian]
6. Hromova, N. (2011). Movni kontrasty yak zasoby ekspresyvnosti u tvorakh O. Zabuzhko ta Yu. Andrukho vycha [Linguistic contrasts as means of expressiveness in the works of O. Zabuzhko and Yu. Andrukho vycha]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*. № 16. S. 357–360. [In Ukrainian]
7. Ihnatieva, S. Ye., Tsiup'iak, I. K. (2023). Leksychni zasoby ekspresyvizatsii u khudozhnikh tekstakh Volodymyra Vynnychenka [Lexical means of expressiveness in the literary texts of Volodymyr Vynnychenko.]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Filolohiia. № 60. T 1. S. 53–56. [In Ukrainian]

8. Kotkova, L. I. (2017). *Idiolekt Volodymyra Vynnychenka: leksyko-frazeologichni ta stylistychni skladnyky* [Volodymyr Vynnychenko's idiolect: lexical-phraseological and stylistic components]: avtoreferat dys. na zdotuttia nauk. stupenia. k. filol. n. Kyiv. [In Ukrainian]
9. Pliushch, B. O. (2012). Osoblyvosti vidtvorennia v anhlovnykh perekladakh kontrastnosti yak providnoi rysy idiostyliu V. Vynnychenka [Peculiarities of the reproduction in English translations of contrast as a leading feature of V. Vynnychenko's idiostyle]. *Filolohichni traktaty*. T. 4. № 2. Pp. 65–70. [In Ukrainian]
10. Chabanenko, V. A. (2002). *Stylistyka ekspresyvykh zasobiv ukrainskoi movy* [Stylistics of expressive means of the Ukrainian language]. Zaporizhzhia. [In Ukrainian]
11. Chumachenko, O. Yu. (2009). *Proza Volodymyra Vynnychenka: Avtorski intentsii ta naratyvni stratehii* [Prose of Volodymyr Vynnychenko: Author's intentions and narrative strategies]: avtoreferat dys. kand. nauk. Kryvyi Rih. [In Ukrainian]

Oksana TARASENKO

MEANS OF CREATING STYLISTIC CONTRAST IN VOLODYMYR VYNNYCHENKO'S ARTISTIC SPEECH

***Abstract.** The research is aimed at identifying the linguistic features of Volodymyr Vynnychenko's artistic speech and contrast as a category of artistic text and a defining feature of his idiostyle. The specificity of contrast as a defining feature of Volodymyr Vynnychenko's works is characterized and its categorical status in text creation is substantiated. The use of synonyms and antonyms as representatives of the category of contrast and expressiveness is analyzed. The features of the stylistic load of antonyms in Volodymyr Vynnychenko's artistic speech are traced. The object of the study is the idiostyle of Volodymyr Vynnychenko's prose works, the subject is antonyms and synonyms as linguistic means of representing contrast in Volodymyr Vynnychenko's idiostyle. It is proven that in Volodymyr Vynnychenko's speech creation, antonymic contrast is used, which differs in semantics and structure. The connection of antonyms and synonyms in the text gives sophistication and the highest degree of expression, since expressively contrasting elements can be located at a distance, appear side by side, and also create one lexical integrity. With the help of antonymic and synonymous contrasts, various kinds of expression can be created: expression of irony, expression of sarcasm, etc., which all depends on the stylistic guideline with which the contrast is used and on the selection of contrasting units and on their stylistic and stylistic marking.*

***Keywords:** contrast category, artistic speech, artistic text, idiostyle, synonym, antonym, Volodymyr Vynnychenko.*